

Αγία Φιλοθέη η Αθηναία, πρότυπο ασκητικής ζωής και φιλανθρωπίας

Μαρίας Σκουρλή

Στα χρόνια της τουρκοκρατίας και συγκεκριμένα το 1522, στην Αθήνα γεννήθηκε η αγία Φιλοθέη, η κατά κόσμο Ρεβούλα (Παρασκευούλα) Μπενιζέλου. Γόνος αρχοντικής βυζαντινής οικογένειας και παιδί προσευχής, μιας και οι γονείς της την απέκτησαν μετά από πολλές παρακλήσεις προς τον Κύριο. Μεγαλώνοντας προόδευσε στην αρετή και διακρινόταν για το ήθος και την ευφυΐα της. Όταν έφτασε στην ηλικία των δεκατεσσάρων ετών παντρεύτηκε κατά τη θέληση των γονιών της με τον αρκετά μεγαλύτερό της Ανδρέα Χειλά, ο οποίος αποδείχθηκε άνθρωπος σκληρός. Σύντομα έμεινε χήρα και οι γονείς της θέλησαν να ξαναπαντρευτεί, ωστόσο η ίδια επιθυμούσε να καρεί μοναχή.

Η ίδια αφιερώθηκε σε φιλανθρωπικά έργα και δέκα χρόνια μετά τον θάνατο των γονιών της πραγματοποίησε την επιθυμία της, λαμβάνοντας το όνομα Φιλοθέη. Η αρχή έγινε το 1571 με την ανακαίνιση του ναΐσκου του Αγίου Ανδρέα, ο οποίος βρισκόταν στον περίβολο του αρχοντικού πατρικού της, μετατρέποντάς τον σε κοινόβιο. Το Καθολικό του Αγίου Ανδρέα και το πηγάδι της μονής της σώζονται μέχρι σήμερα στον περίβολο της Αρχιεπισκοπής Αθηνών. Εκεί και μόνασε μαζί με κόρες εύπορων οικογενειών, ως ηγουμένη της αδελφότητας, αλλά και μαζί με εκχριστιανισμένες μουσουλμάνες και κατατρεγμένους Κύπριους. Ακόμα και οι γυναίκες που ήταν στην υπηρεσία της οικογένειάς της ακολούθησαν το παράδειγμά της, συναγωνιζόμενες στην άσκηση και την αρετή, ο αριθμός τους δε έφτασε τις εκατό πενήντα.

Αυτή ήταν και η αρχή για το κοινωνικό και φιλανθρωπικό της έργο, στο οποίο αφιέρωσε ολόκληρη την πατρική περιουσία της. Έκτισε νοσοκομεία και πανδοχεία προς ανάπαυση όσων είχαν ανάγκη, σχολεία, βιοτεχνικά και χειροτεχνικά εργαστήρια και ορφανοτροφεία, ένα ολόκληρο συγκρότημα το οποίο ονομάστηκε «Παρθενώνας». Η ίδια προσέφερε απλόχερα βοήθεια και περιποιόταν τους ασθενείς, ενώ τους παρηγορούσε με λόγια του Ευαγγελίου. Δίδασκε στοιχειώδη οικοκυρική, ενώ στο συγκρότημα έβρισκαν καταφύγιο αδιακρίτως Έλληνες και Τούρκοι. Προσέφερε μεγάλα ποσά για την απελευθέρωση των αιχμαλώτων, ενώ ιδιαίτερα φρόντισε για τη φυγάδευση των γυναικών, ώστε να αποφύγουν την αιχμαλωσία τους στα χαρέμια.

Ίδρυσε όμοια συγκροτήματα στο Χαλάνδρι, τα Πατήσια, το Ψυχικό, την Καλογρέζα. Από την καλοσύνη της άνοιξε πηγάδι ως προσφορά στους αγρότες της αττικής γης, γι' αυτό και λέγεται ότι από το ψυχικό αυτό της Φιλοθέης πήρε η περιοχή το όνομά της. Ενώ, άλλη παράδοση θέλει να έγραψε πάνω στο μαρμάρινο χείλος του πηγαδιού την λέξη «ψυχικόν» δηλωτικό της ψυχικής ωφέλειας. Ακόμα και η περιοχή της Καλογρέζας οφείλει το όνομά της στη μονή που ίδρυσε εκεί η αγία, τη μονή της Καλογραιάς, από παραφθορά της λέξης, καθώς «καλογρέζα» σημαίνει «μοναχή» στην αρβανίτικη διάλεκτο.

Επιδιώξη της αγίας ήταν η τόνωση του ορθόδοξου ιδεώδους και η διατήρηση της ελληνικής συνείδησης. Το έργο της, κατά βάση εθνικό και θρησκευτικό, έγινε γνωστό σε όλη την Ελλάδα, με ιστορική επιβεβαίωση την αλληλογραφία της με τη Γερουσία της Βενετίας (1583), από την οποία ζητούσε οικονομική βοήθεια.

Οι κύριοι των γυναικών που είχε φυγαδεύσει η Φιλοθέη όρμησαν σύντομα στο κελί της και την οδήγησαν στο διοικητή της πόλης, ο οποίος την φυλάκισε και ζήτησε επίμονα να μάθει πού ήταν κρυμμένες οι γυναίκες. Η αγία Φιλοθέη αρνήθηκε να προδώσει τις κατατρεγμένες γυναίκες, χωρίς να δειλιάσει μπροστά στην απειλή του θανάτου. Ο διοικητής την πίεσε να αλλαξοπιστήσει, αλλά, βλέποντας σταθερή την πίστη της, υπέγραψε την καταδίκη της. Τότε, χριστιανοί αξιωματούχοι έσπευσαν και γλύτωσαν την αγία, η οποία μπόρεσε να επιστρέψει στο μοναστήρι και στο έργο της.

Μία νύχτα του Οκτώβρη το έτος 1588 κατά τη διάρκεια ολονυκτίας προς τιμή του Αγίου Διονυσίου Αρεοπαγίτη, πολιούχου της Αθήνας στο εκκλησάκι του Αγίου Ανδρέα, της σημερινής οδού Λευκωσίας στα Πατήσια, οι Τούρκοι όρμησαν και, αφού την βασάνισαν, την εγκατέλειψαν ημιθανή. Η κολώνα όπου δέθηκε και μαστιγώθηκε η αγία σώζεται ακόμα μπροστά στο τέμπλο του ναού. Οι μοναχές ήταν εκείνες που τη φρόντισαν στην κρύπτη της μονής Καλογρέζας. Η ίδια ευχαριστούσε τον Θεό που την αξίωσε να ταλαιπωρηθεί για την αγάπη Του. Το σημαντικό είναι πως ακόμα και εκείνη τη στιγμή δεν ξέχασε τις αδελφές της και με παρήγορα λόγια τις νουθετούσε. Ύστερα από λίγες ημέρες, στις 19 Φεβρουαρίου του 1589 υπέκυψε στα βαριά τραύματά της. Ενταφιάστηκε στο δεξιό μέρος του ιερού βήματος του Αγίου Ανδρέα, ενώ είκοσι ημέρες μετά την κοίμησή της άρχισε να ευωδιάζει ο τάφος της. Αιώνες αργότερα το σκήνωμα της ακέραιο μεταφέρθηκε στον Μητροπολιτικό ναό Αθηνών, όπου φυλάσσεται σε χρυσή λάρνακα. Στο μέρος όπου παρέδωσε το πνεύμα της, στην περιοχή της Καλογρέζας, υψώνεται ο Ιερός Ναός της Αγίας Φιλοθέης, ενώ το όνομά της φέρει και ολόκληρο το γνωστό προάστιο των Αθηνών.

Πηγή: www.pemptousia.gr - 03 Οκτωβρίου 2016